

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС

**СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ В
ГАЛИЧИНІ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Освітня кваліфікація: Магістр середньої освіти за предметною спеціальністю
Середня освіта (Українська мова і література)

Професійна кваліфікація: Вчитель-магістр української мови і літератури закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури
Протокол №1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині»
Викладач(-і)	Думчак Іван Михайлович
Контактний телефон викладача	0672094104
E-mail викладача	ivan.dumchak@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру згідно з розкладом на кафедрі та розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Питання становлення і розвитку нової української літературної мови в Галичині, проблеми її нормалізації до недавнього часу належали, сказати б, до непопулярних. Науково-педагогічна інтерпретація зазначених питань відзначалась суб'єктивізмом і не виходила за межі офіційних лінгвіоідеологем про шляхи розвитку і нормалізації української літературної мови. Чимало тем та особистостей, причетних до проблем нормалізації української літературної мови в Галичині, взагалі були під забороною, а з відповідною літературою можна було ознайомитися лише у спецфондах. Пропонований курс покликаний якоюсь мірою заповнити цю прогалину в українському мовознавстві, поглибити підготовку магістрів з проблем розвитку й нормалізації української літературної мови.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу – вивчити закономірності становлення і розвитку української літературної мови в Галичині кін. XVIII – XIX ст. Основні цілі вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – простежити становлення й еволюцію української літературної мови в Галичині кін. XVIII– XIX ст.; – вивчити тексти, які засвідчують формування і розвиток української літературної мови в Галичині зазначеного періоду; – з'ясувати еволюцію граматичної думки на західній Україні окресленого періоду; – ознайомити магістрів із укладанням словників в Галичині впродовж XIX ст.; – відслідкувати галицькі впливи на розвиток української літературної мови в XIX ст.; – виявити закономірності нормалізації української літературної мови в Галичині в XIX ст. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.</p>	
<p>Загальні компетентності: ЗК-1. Здатність до застосування знань у практичних ситуаціях професійної діяльності. ЗК-3. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності. ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії і її реалізації в професійній діяльності. ЗК-6. Вміння діагностувати проблеми в галузі освіти, знаходити рішення та брати</p>	

відповідальність за їх втілення, бути критичним і самокритичним.

ЗК-9. Здатність дотримуватись норм культури спілкування державною українською мовою та іноземною мовою.

Фахові компетентності:

СК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК-2. Уміння поглиблювати теоретичні та практичні знання з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

СК-3. Здатність враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, організувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

СК-4. Здатність розуміти тенденції в науці та освіті, готовність до використання інновацій у професійній діяльності.

СК-5. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх підходів, прийомів, методик.

СК-6. Здатність використовувати сучасні методи й технології навчання української мови і літератури, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів середньої освіти.

СК-7. Здатність планувати, організувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

СК-12. Здатність до усвідомлення національно- світоглядного, художньо-виховного, творчорозвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість

Програмні результати навчання:

ПР-01. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук відповідно до предметної спеціальності «Українська мова і література» у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, вільно користується спеціальною термінологією в галузі української філології.

ПР-03. Використовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості викладання і навчання української мови й літератури, демонструє вміння практичного застосування педагогічних інновацій у професійній діяльності.

ПР-05. Володіє вміннями виконувати власне дослідження, визначає і характеризує основні принципи та методи науково-педагогічних досліджень, демонструє навички узагальнення й презентації отриманих результатів.

ПР-06. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки й обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного і змішаного навчання тощо.

ПР-10. Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи реалізації та критично оцінює їх ефективність.

ПР-11. Демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю в закладах

загальної середньої освіти, забезпечувати та оцінювати її якість.				
ІПР-13. Володіє здатністю до самостійного та автономного навчання впродовж життя за індивідуальною траєкторією розвитку, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, мотивує учнів до саморозвитку.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Видзаняття	Загальна кількість годин			
Лекції	10 год.			
семінарські заняття /практичні/лабораторні	20 год.			
Самостійна робота	60 год.			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий	
Третій	A4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Другий	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість год.		
		лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Мовна ситуація в Галичині в кінці XVIII – поч. XIX ст.		2	4	10
Тема 2. Перші паростки національно-культурного відродження в Галичині. Діяльність І. Могильницького.		2	4	10
Тема 3. Роль «Русалки Дністрової» в становленні української літературної мови. Погляди представників «Руської трійці» на розвиток української літературної мови.		2	4	10
Тема 4. Становлення правописної системи української мови в Галичині в другій пол.19 – першій половині 20 ст.		2	4	10
Тема 5. Академічний правопис НТШ 1922 року та соборний академічний Український правопис 1928-29 років.		2	4	10
Підготовка і захист пошуково-дослідної роботи на одну з тем курсу.				10
ЗАГ.:		10	20	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів і контрольна робота – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 100-бальною шкалою. Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.
Вимоги до письмових Робіт	Письмова контрольна робота: концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення декількох питань.
Семінарські Заняття	Оцінюються за стобальною системою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

Підсумковий контроль	форма контролю: залік; форма здачі: письмова контрольна робота; декілька розписних питань – 50 балів максимум.
----------------------	--

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної

доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/> За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>.

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>.

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, EdEra та ін.

Студентам рекомендуємо пройти цей курс:

<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/akademichna-dobrochesnist-dlya-vykladachiv/>

8. Рекомендована література

1. Бідер Г. Українська мова в Габсбурзькій монархії (1772-1918). Мовознавство. 1997. № 1. С.24-29.
2. Возняк М. Студії над граматиками ХІХ ст. ЗНТШ. 1909, т. 89, т. 90, т. 91; 1910, т. 93, т. 94, т. 95, т. 98.
3. Гербільський Г. Розвиток прогресивних ідей в Галичині у першій пол. ХІХ ст (до 1848 р.). Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1964. 249 с.
4. Грицак Є. Українська літературна мова в Галичині в пол. ХІХ ст. Вибрані українознавчі праці / ред. В. Пилипович. Перемишль : Перемиський відділ ОУП, 2002. С. 31-71.
5. Грещук В. «Малоруско-німецький словар» Є. Желехівського і С. Недільського в історії українсько-німецької лексикографії. Студії українського мовознавства : вибрані праці. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. С. 469-480.
6. Грещук В. В. Поетична творчість Івана Франка і розвиток лексики української літературної мови кінця ХІХ – початку ХХ ст. Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали міжнародної наукової конференції (Львів, 25–27 вересня 1996). Львів : Світ, 1998. С. 686–690.
7. Грещук В. В. Роль Івана Франка у формуванні єдиної української літературної мови. Вісник НТШ. Ч.2. Івано-Франківськ, 2007. С. 29-38.
8. Грещук В. Взаємодія української літературної мови і південно-західних діалектів : мова новел Василя Стефаника. Українознавчі студії. Івано-Франківськ, 2007–2008. № 8–9. С. 3–13.
9. Грещук В. Вѣдомѣсть о русскомъ языкѣ І. Могильницького в обороні прав української мови. Вісник Прикарпатського університету. Вип. ІІ, 1997. С.17.
10. Грещук В. Лексика української літературної мови Галичини середини ХІХ ст.: діалектне підґрунтя, запозичення, словотвір. Słowo u słowian : Wpływ języków sąsiadujących na rozwój języka ukraińskiego. Studia leksykalne / Pod redakcją A. Budziak i W. Hojsak. Krakow, 2016. S. 195–209.
11. Грещук В. Мовна ситуація в Галичині кінця ХVІІІ– початку ХІХ століття. Мовознавство : матеріали V конгресу МАУ : збірник наук. статей. Чернівці, 2008. С. 168-173.
12. Грещук В. Мовний феномен новел Марка Черемшини. Українознавчі студії. 2002–2003. № 4–5. С. 3–14.
13. Грещук В. Проблеми розвитку української літературної мови в Галичині середини ХІХ ст. Мовознавство. Доповіді та повідомлення ІV Міжнародного конгресу україністів. Київ, 2002, або Вісник Прикарпатського університету. Філологія. Вип. VI. Івано-

Франківськ : Плай, 2001. С.11-16.

14. Грещук В. Роль Галичини в розвитку української і польської літературних мов другої половини XIX – початку XX століття. Студії українського мовознавства : Вибрані праці. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. С. 451-460.

15. Грещук В. Українська мова в Галичині кін. XVIII – поч. XIX ст. Українознавчі студії. 1999. № 1. С. 3-16

16. Грещук В., Лесюк М. та ін. Євген Желехівський у національно-культурному відродженні України. Івано-Франківськ, 1999. 150 с.

17. Грещук Василь, Грещук Валентина. Проблеми української мови в науковому доробку й епістолярії Івана Вагилевича. Українська мова на осі часу. Василеві Васильовичу Німчукові. Ін-т укр. мови НАН України : упорядн. Г. В. Воронич, Н. В. Пуряєва. Київ : КММ, 2017. С. 436–444.

18. За віру, народ і права: Руські Ради Надсяння 1848-1850 рр. / упоряд. В.Пилипович. Перемишль, 2005. 360 с.

19. Іван Могильницький. Вѣдомѣсть о рускомъ языкѣ. / Підготовка до друку, вступна стаття і примітки Василя Грещука. Івано-Франківськ : Плай, 2003. 132 с.

20. Історія українського правопису XVI-XX ст. : хрестоматія / упорядн. В. В. Німчук, Н. В. Пуряєва. Київ : Наукова думка, 2004. 582 с.

21. Лесюк М. Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині. Івано-Франківськ, 2014. 729 с.

22. Лірвак з-над Сяну: Перемиські стародруки середини XIX ст. Перемишль, 2001. 451 с.

23. Маковей О. З історії нашої філології. Три галицькі граматики (І. Могильницький, Й. Левицький, Й. Лозинський). ЗНТШ. Т. 51., вип.1. С.45

24. Мацюк Г. Прескриптивне мовознавство XIX ст.: нова методика дослідження. Мовознавство: Доповіді на V Міжнародному конгресі українців. Чернівці, 2003. С. 71-73.

25. Письменники Західної України 30-х – 50-х рр. XIX ст. Київ, 1965. 644 с.

26. “Русалка Дністровая”: Документи і матеріали : збірник /упоряд. Ф.І. Стеблій. Київ : Наук. думка, 1989. 544 с.

27. Студинський К. Кореспонденції Якова Головацького. Збірник філологічної секції. ЗНТШ, Львів, 1905, т.8-9; 1909, т. 11-12.

28. Тершаковець М. Галицько-руське літературне відродження. Львів, 1906.

29. Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 рр. Зібрання творів у 50-ти тт. т. 47. К., 1986.

30. Франко І. Нариси з історії української літератури в Галичині. Зібрання творів у 50-ти тт. т. 47. К., 1986.

31. Франко І. Панщина та її скасування 1848 в Галичині. Зібрання творів у 50-ти тт. т. 47. 1986.

32. Шашкевичіана : Нова серія. Вип. 1-2. Львів-Броди-Вінніпег, 1996. Вип.3- 4, Львів – Вінніпег, 2000.

33. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів – Нью-Йорк : Наукове Товариство ім. Шевченка, 1996. 192 с..

Викладач *Думчак Іван Михайлович*